

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Církev a stát

Jaroslav Benák*

Katedra ústavního práva a politologie Právnické fakulty MU ve spolupráci s brněnskou pobočkou Společnosti pro církevní právo uspořádala letos 20. ročník konference Církev a stát.¹ Akce se po loňské přestávce zaviněné stavebními úpravami vrátila do zasedací místnosti děkanátu Právnické fakulty MU, kde se 11. září 2014 sešlo více než 40 účastníků z řad akademiků, praktiků (advokátů, soudců i právníků jednotlivých církví) ale především studentů. Vzácným hostem konference byl jeden z dřívějších organizátorů Petr Jäger, dnes náměstek ministryně spravedlnosti.

Po úvodním přivítání účastníků od Jana Svatoně (vedoucího pořádatelky katedry), Jiřího Rajmunda Tretery (předsedy Společnosti pro církevní právo) a Kateřiny Šimáčkové (předsedkyně organizačního výboru konference) převzal řízení konference tradiční moderátor Pavel Molek.

Celá konference se nesla ve znamení tématu „Právní postavení duchovních a autonomie církví“. Účastníci vyslechli celkem sedm příspěvků ve třech blocích konference, přičemž po jednotlivých blocích vždy následovala diskuse.

Odbornou část konference otevřel příspěvek Wolfganga Wieshaidera z Právnické fakulty Vídeňské univerzity nazvaný Duchovní osoby versus duchovní úkony z hlediska základních práv a svobod. Profesor Wieshaider začal konstatováním, že zatímco v českém právním řádu je jen velmi málo předpisů upravujících postavení duchovních, v Rakousku je jich celá řada.

Dále se pak zabýval rozdíly mezi normami upravujícími přímo postavení duchovních a pravidly pro jejich činnost. Přitom poukázal na lingvistickou zajímavost. Pro duchovní je v němčině používán výraz *der Geistliche* (odvozený od *der Geist* – duch), kdežto pro duchovní péči se používá výraz *die Seelsorge* (odvozený od *die Seele* – duše).

* Mgr. Jaroslav Benák, asistent Katedry ústavního práva a politologie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

¹ Uspořádání konference bylo financováno z prostředků projektu specifického výzkumu Konference Církev a stát – 20. ročník, reg. č. MUNI/B/0758/2013.

Z řady ustanovení je vidět, že zákonodárci nejde o podporu stavu (duchovních), ale o podporu činnosti. Jde o opatření pro dobro příslušníků církve a věřících nikoliv o privilegia pro církevní osoby. Tyto rozdíly demonstroval i na judikatuře rakouských soudů a Evropského soudu pro lidská práva.

Druhým vystupujícím byl Záboj Horák z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, který je zároveň místopředsedou Společnosti pro církevní právo. Ve svém příspěvku se věnoval nedávnému rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Hosanna-Tabor Evangelical Lutheran Church and School v. Equal Employment Opportunity Commission*. Zdůraznil, že v teoretických kruzích je toto rozhodnutí považováno za nejdůležitější rozhodnutí ve věci náboženských svobod za posledních několik desítek let. Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud USA potvrdil existující více než 40letou praxi odvolacích soudů, které aplikovaly „duchovenskou výjimku“, tedy dovozovaly z 1. dodatku k Ústavě USA, že člen církve nemá právo podat proti své církvi žalobu požadující přezkum svého odvolání z funkce duchovního. Nejvyšší soud USA konstatoval nejen, že církev má právo odvolat svého duchovního z náboženských důvodů, ale obecněji uvedl, že církev má plnou autonomii při rozhodování o tom, kdo budou její duchovní a stát do tohoto rozhodování nemá nijak zasahovat.

V diskusi Jan Lata v reakci na tento příspěvek poznamenal, že je jisté dobře, že stát se neplete do vnitrocírkevních záležitostí. Na druhé straně to však může vést k frustraci členů církve způsobené tím, jak se v konkrétních případech církev ke svým duchovním chová. Zmínil přitom nejen skutkové okolnosti případu *Hosanna-Tabor* ale i případ odvolání arcibiskupa Bezáka.

Druhý blok příspěvků otevřela Kamila Bubelová z Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, která se zabývala problematikou odměňování duchovních. Představila nejprve genezi dřívějšího systému založeného církevními zákony z roku 1949 a následně se zabývala změnami spojenými se zákonem o majetkovém vyrovnání s církvemi. Příspěvek uzavřela srovnáním tabulkových platů duchovních

a některých jiných (dle jejího názoru srovnatelných) povolání.

Stanislav Příbyl z Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích se zabýval vývojem procesu ustavování duchovních. Zdůraznil, že historické případy volby biskupa lidem nelze nahlížet prizmatem soudobých politologických konceptů. Lid nebyl tehdy vnímán jako suverén vybírající si svého zástupce. Moc učinit někoho biskupem a moc, jíž biskup vládne, byla považována za moc boží. Vycházelo se z toho, že lid volí, protože je v něm Duch Svätý a díky tomu mezi sebou lidé rozpoznají toho, kdo je vhodný k duchovnímu úřadu. Dále se pak docent Příbyl krátce dotknul témat celibátu a svěcení žen.

Trojici příspěvků uzavřela Lucia Madleňáková z Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se zamýšlením na téma řešení sporů z Dohody o spolupráci mezi Ministerstvem obrany ČR, Ekumenickou radou církví v ČR a Českou biskupskou konferencí. Tuto dohodu kvalifikovala na základě splnění materiálních kritérií jako veřejnoprávní smlouvu. Zároveň však poukázala na to, že ji nelze podřadit pod žádný typ veřejnoprávních smluv, jejichž existenci předvídá správní řád. To s sebou nese obtíže při určení, který orgán je příslušný k řešení sporů z této smlouvy. Pokud by takový spor vznikl, pravděpodobně by se procesní otázka příslušnosti správního orgánu dostala jako negativní kompetenční spor k Nejvyššímu správnímu soudu. Není však zřejmé, podle čeho by soud tento kompetenční spor vyřešil.

Odpolední dvojblok příspěvků zahájil Martin Turčan z Právnické fakulty Univerzity Komenského

ho v Bratislavě, který se v názvu svého příspěvku tázal, zda lze vypovědět Základní smlouvu mezi Slovenskem a Svatým stolcem. Nejprve vyargumentoval, proč lze tuto smlouvu posuzovat podle Vídeňské úmluvy o smluvním právu, následně pak rozebral jednotlivé možnosti, které tato úmluva dává pro ukončení smlouvy, která sama o okolnostech svého ukončení mlčí. Postupně došel k cimrmanovskému závěru, že všechny nabízející se uličky jsou slepé. Jinými slovy jedinou možností, jak modifikovat či zrušit závazky Slovenska z této smlouvy by bylo nové jednání se Svatým stolcem, které by skončilo uzavřením jiné smlouvy.

Konferenci uzavřel její zakladatel Michal Lamparter se svým příspěvkem Sametová revoluce a postavení duchovních. Nejprve rozebral právní a politologické aspekty postavení duchovních před rokem 1989 a vysvětlil, jak se tyto okolnosti projeví v konstrukci nové právní úpravy. Zároveň konstatoval, že církev (a potažmo celá západní kultura) stojí dnes před novými výzvami. Jako inspirační zdroj, které by měly být nyní zohledňovány, jmenoval dr. Lamparter Cyrilometodějskou tradici, tradici Jana Husa a odkaz T. G. Masaryka.

Z konference byl vydán sborník v elektronické podobě a je volně ke stažení na internetové adrese cirkevstat.law.muni.cz.

Příští ročník konference se uskuteční ve čtvrtek 10. září 2015 a tématem budou Církevní právníké osoby.

VIII. ročník mezinárodní konference Dny práva 2014

JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D.*

Osmý ročník mezinárodní konference Dny práva 2014 se uskutečnil na půdě Právnické fakulty Masarykovy univerzity ve dnech 19. – 20. listopadu 2014. Letošní ročník lze s ohledem na počet účastníků označit jako výjimečný, neboť překročil hranici pěti set přihlášených účastníků (více než 550). Ze zájmu o konferenci je patrné, že si od svých počátků v roce 2007 vydobyla pevné místo a představuje etablované fórum pro setkání jak právních teoretiků, tak právních praktiků nejen ve středoevropském prostoru.

* JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D., proděkan pro zahraniční a vnější vztahy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

Konference je tradičně rozprostřena do dvou dnů. První den je, po oficiálním zahájení konference, otevřen pro neformální diskuze a prohlubování profesních vazeb personálního i institucionálního charakteru. Druhý den je věnován odborným debatám a diskuzím v jednotlivých odborných sekcích. Sekce na konferenci otevřely téměř všechny katedry Právnické fakulty MU a konference pokrývala pestrou škálu aktuálních právních témat.

V sekcích věnovaných soukromému právu hrála primární roli chystaná novelizace nového občanského zákoníku. V sekci katedry obchodního práva „*Bermudský trojúhelník obchodního práva III*“ (od-